

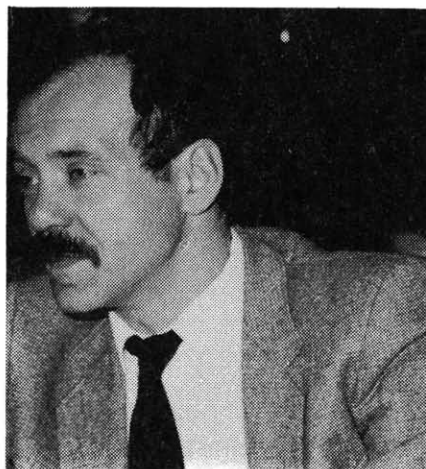
Könyvjellegű CD-ROM-ok – multimédia világ a könyvtárakban?

*Beszélgetés Kocsis András Sándorral,
a Kossuth Könyvkiadó vezérigazgatójával*

CD-ROM multimédia címmel, 94/1-es számozással csinos, színes kis füzetet bocsátott ki a Kossuth Könyvkiadó. Ennek előszavából szemelgetünk néhány ínycsiklandó részletet: „Mit szólnának az olyan földrajzi atlaszhoz, amelyben az adott országról szóló, tetszés szerint megkereshető szöveg mellett mozgóképen jelennek meg annak legérdekesebb tájegységei, népszokásai, történelmének nagy alakjai, megszólal himnusza, jellegzetes népzeneje stb.?” ... „Ma... egész Európában az a helyzet, hogy multimédia-tárak szinte kizárólag a számítógép hardver- és szoftverforgalmazóknál találhatók, ill. vásárolhatók, s ezek

nagy része tartalmában is főként számítógépes anyag. Ám az átlagember, ha nyelvet tanul... vagy éppen csillagászati ismereteit szeretné bővíteni, nem a komputerüzletbe, hanem a könyvesboltba megy. Márpedig a világon kapható CD-ROM-ok igen jelentős része... könyvjellegű” ... „A Kossuth Könyvkiadó és Kereskedelmi Kft. azért döntött úgy, hogy belefog az – egyelőre külföldi – CD-ROM-ok forgalmazásába, mert úgy véli, itt az ideje – méghozzá Magyarországon is –, hogy ez a rendkívüli erejű oktató és szórakoztató eszköz a számítógépes környezetből átkerüljön a könyves világba is. Ezért felvettük a kapcsolatot a világ néhány nagyobb és kisebb CD-ROM-kiadójával és -terjesztőjével, s az ő kínálatukból válogattunk olyan anyagokat, amelyekről úgy véljük, eredeti nyelven is érdeklődésre tarthatnak számot Magyarországon, mind bizonyos intézmények – könyvtárak, iskolák, tudományos intézetek stb. – mind pedig az otthon számítógépet használó olvasók körében... Terveink szerint negyedévenként folyamatosan megjelentetjük CD-ROM multimédia-katalógusunkat”.

E passzusokat olvasva, természetesen felébredt bennünk a vágy, kifaggatni a Kossuth Könyvkiadó igazgatóját terveiről, szándékairól. Természetesen aziránt is érdekeltünk, hogyan vészelte át a kiadó a rendszerváltást, hogyan jutott el a párt hivatalos kiadójától mai profiljáig, ezen belül addig, hogy elsőként indítson nagyszabású multimédia-kampányt, ráadásul elsősorban a könyvtárakra számítva.

– *Vezérigazgató úr, hogyan alakult a Kossuth Könyvkiadó sorsa – mondjuk – 1990-től?*

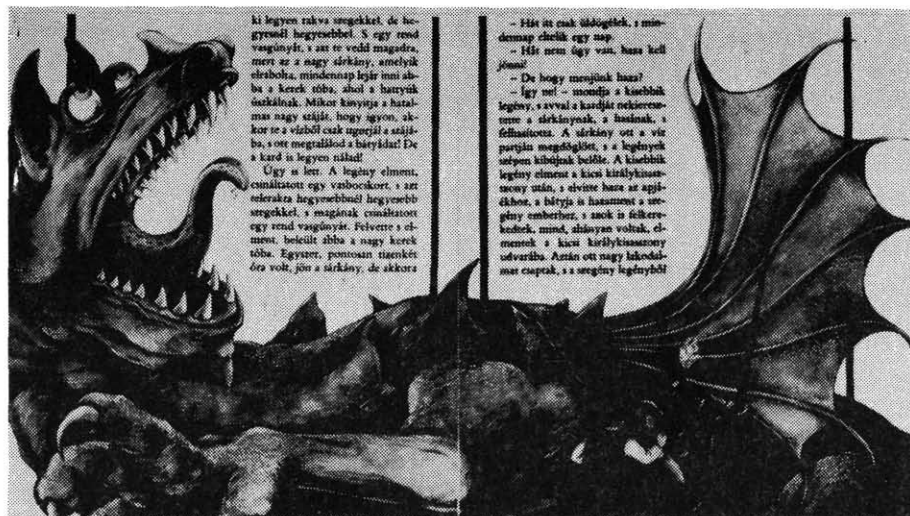
– 1990-ig a kiadó az MSZMP vállalata volt, akkor került ide az új vezetés, magam is akkor jöttem ide, azzal a céllal, hogy olyan üzletpolitikát alakítsak ki, amelynek révén élet- és működőképes szervezetté válik a Kossuth Könyvkiadó. Nem volt könnyű feladat, hiszen egy árva fillérre sem számíhattunk senkitől. A tulajdonos jelenleg is a szocialista párt, de a kiadó átalakult kft-vé. Van egy kc-difikált, írásban is rögzített határozat arról, hogy privatizáljuk a kiadót, mihelyst olyan vevőt találunk, aki azt a fajta üzleti filozófiát vallja, amit mi, aki céljainkat elfogadja. Amikor én idejöttem, az volt a feltételem, hogy gazdálkodási kérdésekbe, üzletpolitikába semmilyen külső beleszólást nem engedek. A feladatom az volt, hogy a cég ne omoljon össze, hogy ne temesse maga alá a mintegy háromszázmilliós készlet. Ők tudomásul vették az én feltételeimet, én pedig tudomásul vettem, hogy egy árva fillért sem fogok kapni, mert nincs. A megállapodást mindkét fél végtelenül korrektül betartotta.

– *Talán megjegyezhetjük, hogy nem nehéz betartani egy olyan megállapodást, amelynek az a veleje, hogy egy fillért sem adnak.*

– Azt azonban már nehezebb, hogy ne szóljanak bele a kiadásba. Ha megnézik a Kossuth kiadványait, igazán nem mondanák meg, hogy egy pártkiadó kiadványairól van szó. Visszafogták magukat attól, hogy beleszóljanak a kiadandó művek listáiba. Sőt. Adott esetekben azokat is visszafogták, akiknek lett volna ilyesmire ingerenciájuk.

– *Ez gyönyörű. De hogyan is állt föl a kiadó, milyenné vált az új üzletfilozófia nyomán?*

– A kiadó divizionális elven, lényegében egy háromlábú holding mintájára működik. Mindenekelőtt persze a nemlétező tőkét koncentráltuk. 90–91-ben divat volt szétszabdálni a cégeket, kft-síteni belőle mindent. Száz ember menjen a fenébe, a többi harmincnak isteni dolga lesz. Mi az abszolút ellentétes formát választottuk. Ide csak hozni lehetett, kivinni-kivenni egy fillért sem. Hogy hogyan áll most a kiadó? Mint mondtam, három lábon. Van maga a kiadó, mint köztudott, ez nem tartozik a kisebbek közé. Számítógépes háttérrel dolgozunk, gyakorlatilag minden könyvünk nyomdai anyagát mi magunk készítjük el, filmen, pauszon, attól függ. A második láb, vagy divízió a nyomda. Egyre több kiadványunkat a saját nyomdánkban állítjuk elő, és persze a nyomdának sok külső megrendelése is van. A harmadik láb a kereskedelem, ezzel volt a legtöbb problémánk. Három éve kidolgoztuk az ún. franchise rendszert, erre nagyon büszkék vagyunk, azért is, mert Magyarországon ez volt az első, mármint saját fejlesztésű és magyar tulajdonú rendszer. Kulturális téren Európában sem sok ilyen van. De szükség volt rá, hiszen elvesztettük a könyvesbolti infrastruktúránk több mint hatvan százalékát. A jelen pillanatban 35 bolt tartozik a Kossuth üzletláncához, ebből húsz már franchise rendszerben működik. Mi elsősorban a 10–15 ezres vidéki városok iránt érdeklődünk, és nem a nagy, hanem az ötven-hatvan négyzetméteres boltok iránt. Ahol széles körű szolgáltatásokat nyújtanak. A rendszer persze nem könnyű működtetni, mert a szolgáltatási igények, s maguk a boltok is nagyon különbözőek. Erről pl. a balatonfürediek, a Balatonfüredi Városi Könyvtár is tudna szólni. (*Györgyné Juhász Katalin* cikke e számunkban olvasható – A szerk.) Mi egy komplex marketing rendszert működtetünk, az összes

Az elrabolt királykisasszony (ill.: Elek Livia)

szükséges útmutatókkal, űrlapokkal, lehetséges variációkkal stb. Fontos elemek például az előfizetési, előjegyzési, részletfizetési rendszer, törzsvásárlói igazolvány, halasztott fizetés, piaci információ stb. Ha a franchise partner hitelt kíván felvenni, mi lépünk fel garantorként, nem kell a partnerünknek semmijét sem elzálogosítania. A jelentkezők száma folyamatosan nő, most is négy-öt bolttal állunk tárgyalásban.

Persze nem mindenkinek tetszik a mi szisztémánk. Sokszor kapok kollégáktól, más kiadók embereitől gúnyos megjegyzéseket. Azt mondom nekik: én biztos, hogy nem hordozom a bölcsek kövét a zsebemben, dehát mi ezt az utat választottuk. Ha ti másképp csináljátok, jó. Csak maradjatok talpon. Kívánom nektek, őszintén.

– *És mi történt azzal a mérhetetlen mennyiségű ballasztanyaggal, ami itt maradt?*

– Az már történelem. Ami menthető volt, azt fillérekért kiáruztuk. Amikor idejöttem 1990-ben, voltak címek, amikből húsz-harmincezer állt a raktáron. Volt olyan is, amiből ötvenhatezer példányunk volt. Persze ezeket a könyveket 100–120 ezer példányban adták ki. Ha ma ötezerben kiadunk egy könyvet, az már siker. És ezek javarészt nem politikai könyvek voltak, persze voltak politikaiak is. Ezt is, azt is be kellett zúzatni. Volt egy olyan belvárosi raktár, ahol semmi más nem volt, mint a hatvanas évek elején kiadott ún. piros sorozat könyvei. Nem nyúltak hozzá. Bezúzni nem merték, érthető okokból. Tartalmilag, szakmailag, könyvészetileg persze értéktelen művekről van szó. Hét-nyolc teherautóval tudtuk elvinni. A Marx-Engels-Lenin sorozatokból persze megpróbáltunk teljes sorozatokat összeállítani. Ezek értékek. Nyilvánvaló, hogy nagyon hosszú ideig ilyesmit nem fognak kiadni. Én szakemberekkel vizsgáltattam meg, hogy sorozatokhoz nem tartozó művek közül melyik önálló érték. Mert érték a teljes sorozat, de értékek a különálló értékes művek is. A többi... Azok mentek a zú-

dába. Így is óriási mennyiség volt. És a zúzda sem volt egyszerű. Én ragaszkodtam hozzá, hogy garatra menjenek. Minek felkínálni a témát az újságíróknak, hogy hegyekben állnak a klasszikusok. Mellesleg jegyzem meg, hogy az igazgató, aki végülis vállalta a zuzdásítási feltételeket, arra kért: hadd kapjon ő egy teljes sorozatot. Igaza volt, amit ő kért, az ma már érték. Holnap még inkább az lesz.

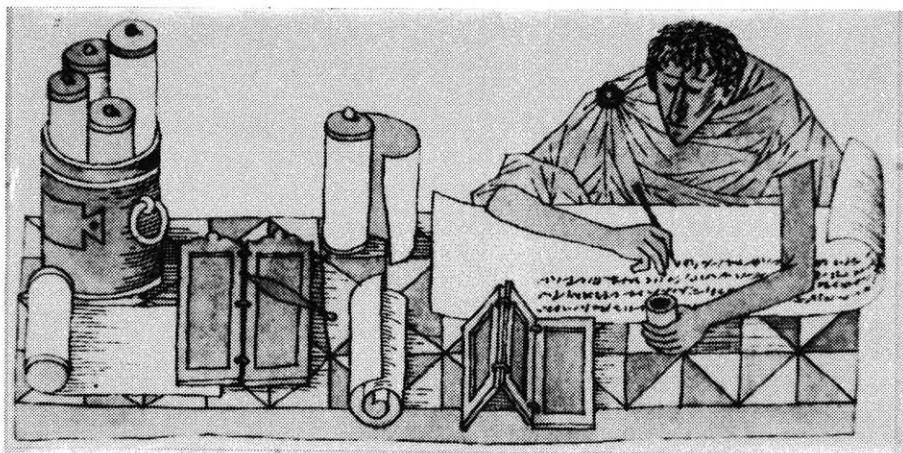
De ezen túlmenően is, a Kossuth első másfél éve iszonyú ámokfutás volt. A régi Kossuthnak ugyanis a pártházak voltak a terjesztői. Egyrészt ezek a pártházak más pártok házai lettek, másrészt ez az egész minden volt, csak nem kereskedelmi hálózat. Az első néhány év tehát szisztematikus fejlesztés jegyében telt el. Először lementünk a minimumig, azután – a franchise szisztéma jóvoltából – elkezdett fejlődni, talán úgy is mondhatom, elkezdjük fejleszteni az új hálózatot. A Kossuth név stigma volt. Sokan javasolták, kedves itteni kollégák is, hogy változtassunk nevet. Nos, én szociológus (is) vagyok, tudom, hogy az ilyesminek semmi értelme, sőt. Egy név, egy márka nagy kincs. Egy márkanév. A Kossuth nevet ismerik szerte a világban. Idén lesz a kiadó 50 éves. Ez egy konzervatív szakma. Az ötven éves múlt itt sokat jelent. Egy új nevet bevezetni szinte évtizedekbe telik. Szóval megmaradtunk a Kossuth névnél.

– *Nagy volt hát az út az első keserves lépésektől, évektől a CD-ROM-ig.*

– De szép is volt. Életem talán legszebb négy éve. Hisz vert helyzetből a legsebbe győzni. Csodálatos munka volt, kiváló kollégákkal, munkatársakkal. És persze fölöttünk nem állt ott az ÁVÜ, nekem nem kellett harcolni a miniszteriummal, illetve csak mint az MKKE alelnökének, nem mint a Kossuth igazgatójának. De persze pénzt sem kaptunk, támogatást sem, egyetlen alapítványtól sem. A liberális színezetű alapítványoktól azért nem mert mi vagyunk a Kossuth, a másféléktől ugyanezért. Pedig, csak egyetlen példát mondok, a kétnyelvű Kolibri sorozatunk igazán megérdemelt volna valamilyen támogatást. Ha van kulturális misszió, akkor ennek a kiadása nyilván az volt. Nem beszélek róla, a könyvtárosok jól ismerik, tudják, hogyan reprezentálja a magyar irodalmat, magyar kultúrát az angolul és németül olvasók között, vagyis hát az egész világ előtt.

– *És hogyan jutottak el a CD-ROM-hoz?*

– Pontosan egy éve, nyáron vetődött fel az ötlet. Közismert, hogy milyen rettentően nehéz a magyar könyvpiac helyzete. Nálunk még mindig nagyon sokan és sokat olvasnak, de hát a kulturális szükségletek kielégítése az utolsó. Először enni, élni kell. A könyv az szükséges, de meg lehet lenni nélküle. Ez a helyzet mindenképp egy recesszív állapotot hozott létre. Volt egy bizonyos túlkínálat is, ami szintén veszélyes. Az utcai könyvárusítással egyáltalán nem azonos feltételek között működünk. Végig kellett hát gondolnunk alaposan azt a stratégiát, amittől az elkövetkező 10 évben talpon maradhat a kiadó. Mindegyik profilágunknál végiggondoltuk az alternatívákat. Ilyen alternatívaként merült fel a CD-ROM. Először persze azt kellett eldöntenünk, hogy CD-ROM-e, avagy CDI. Mint tudják, ez utóbbi a televízióhoz kapcsolható, egy speciális lejátszóval, aminek az ára mintegy 100 ezer forint. Ezért inkább a CD-ROM felé hajlottunk. Ami számítógépes berendezés ehhez kell, az már igen sok helyen, könyvtárakban, iskolákban, művelődési intézményeknél, de szép számmal magánosoknál is megtalálható. Lehet tehát piaca a CD-ROM-nak. És kivált annak a fajtájának, amelyet mi kínálunk. A könyvjellegű CD-ROM-nak. Mert a számítógépesek nem ezt a fajtát kínálják. Ők számítógépes anyagokat nyújtanak. Én azonban azt mondom, hogy

Könyves könyv (ill.: Rékassy Csaba)

nem autószerelő szeretnék lenni, hanem autózni akarok. Körülbelül ez a különbség. Az általunk kínált CD-ROM-ok információkat nyújtanak, nyelvtanulási, méghozzá kitűnő nyelvtanulási lehetőségeket, ismeret-tézaurszokat, szórakoztató lehetőségeket. Biztos, hogy a CD-ROM sohasem fogja kiváltani a könyvet, általa nem fog véget érni a Gutenberg-galaxis, legföljebb, ahogy *Nyirő András* szellemesen megfogalmazta, kitágulni. Mert számos ponton nem versenyezhet a könyv a CD-ROM-mal. Nemcsak a terjedelmével nem, azzal, hogy egyetlen kis lemezen polcfolyóméterek könyvanyaga fér el. Azzal sem, hogy egyszerre ad szöveget, képet, mozgófilmet, zenét, hangdokumentációt. A multimédia lexikonokból, pl. a National Geographic képes világtalaszából vagy a CIA World Factbook-jából a Föld valamennyi országa maximális egyszerűséggel kikereshető, és megtudható róla szinte minden. A lakosságról, a vasúthálózatról, a gazdasági statisztikákról, a politikai felállásról stb, stb. Ráadásul, bátran mondhatom, hogy ezekről és az egyéb CD-ROM kiadványokból is kitűnően lehet nyelvet tanulni. Nemcsak a nyelvtanító CD-ROM-okból, hanem pl. a National Geographic világtalaszából is, hiszen angol szövegét alacsony szintű nyelvtudással már bárki megértheti, olyan gondosan mondták rá a lemezre, olyan szépen, tagoltan adják elő.

Szóval úgy döntöttünk, hogy megindulunk a CD-ROM-mal. Mert hideg CD-ROM-ok vannak Magyarországon, tudják jól, hogy a Széchényi Könyvtár is CD-ROM-ra vitte fel a nemzeti bibliográfiát, a periodika adatbázist stb. Ezek a CD-k azonban „hidegek”. Óriási szükség van rájuk, csodálatos produkciók, de persze adattárak. A mieink meleg CD-ROM-ok. Filmmel, zenével, archív hanganyaggal (pl. Churchill, Martin Luther King, Hitler, Sztálin stb. eredeti beszédeivel) stb. Amikor a CD-ROM, a könyvjellegű, meleg CD-ROM mellett döntöttünk, egyúttal persze a könyvtárak és iskolák mellett is döntöttünk. Ezekre a CD-ROM-okra elsősorban ott lehet, és úgy tapasztalom ott van is szükség. A számítógépes berendezés adott, vagy viszonylag könnyen beszerezhető. A könyvtárlátogatók pedig rajongani fognak értük. És nemcsak a gyerekek, de persze ők is. Gondol-

janak csak a dinoszauruszokra. És ezek a CD-ROM-ok nemcsak elszórakoztatják a kisebbeket, végtelen sok ismeretanyagot is közvetítenek nekik.

Szóval megcéloztuk a könyvtárakat. Kapcsolatba léptem Sóron Lászlóval és néhány ismert szakemberrel. Bizonyos vagyok benne, hogy a CD-ROM menni fog. Ha pedig beindul a könyvtáraknál, az kedvező hatással lesz a CD-ROM-ok áráira is. Ezek az árak egyébként most sem magasak. A hatalmas, sokkötetes Bertelsmann lexikon 8800 forint (plusz ÁFA), a CIA adattár csak 4800, sorolhatnám, de benne van a katalógusban. Ugye semmivel sem magasabb árak, mint a sokkötetes nagy kézikönyvekéi? És mennyivel többet tudnak. Mi a legnagyobb CD-ROM előállítókkal és terjesztőkkel léptünk kapcsolatba, világcégekkel. Tehát a legjobb CD-ROM-okat tudjuk kínálni, terjeszteni.

– *Őszintén, ha nem is teljesen önzetlenül gratulálunk. Nem önzetlenül, hiszen mi is úgy véljük, kell a CD-ROM könyvtárakban, könyvtáraknak. Köszönjük a beszélgetést vezérigazgató úr.*

Bereczky László – Vajda Kornél

Amikor szabadságra megy a szolgálatban lévő énünk...

*Beszélgetés Nyírő Andrással,
az MKKE Interaktív Média Tagozatának vezetőjével*

– *Kérem, először magyarázza meg lapunk olvasóinak, mit is jelent ez az új fogalom, az „interaktív média”? Az elmúlt években már egy kicsit megismerkedtünk az „interaktív lekérdezés” és a „multimédia” fogalmával, de így együtt még nemigen találkoztunk velük.*

– *Örülök, hogy az interaktív lekérdezésre és a multimédiára is azt mondja, ismerik a könyvtárosok – legalábbis a fogalmat, ha a gyakorlatban még nem is találkoztak valamennyien e számítógépes megoldásokkal. Kissé leegyszerűsítve az „interaktív” lényege tulajdonképpen az aktivitásban, vagyis abban rejlik, hogy a számítógép előtt ülő felhasználó valamilyen módon befolyásolni tudja a géppel feldolgozott információk áramlását. A legegyszerűbb példa erre, amikor egy menüből ő maga választja ki, melyik ponton akar belépni a rendszerbe, vagy egy találati halmazt megjelenítsen-e, és ha igen, hogyan. A multimédia – megint csak nagyon egyszerűen megfogalmazva – a szöveg mellett a hang és a kép feldolgozását és visszaadását jelenti. Én magam éppen azért szállok síkra az „interaktív média” kifejezés mellett, mert az általam fejlesztőként képviselt műfajnak a felhasználó aktivitása legalább olyan fontos összetevője, mint az, hogy a képernyőn színes képeket lát, mialatt zenei vagy beszédhangot hall. Emellett a multimédia erősen kötődik a CD-ROM-hoz mint hordozóhoz, és mi nem akarjuk erre az egyetlen médiumra leszűkíteni az interaktív médiát. A fogalom pontos terminológiai meghatározására nem vállalkoznék, hiszen éppen most tervezzük, hogy neves szakértők bevonásával rendezünk egy találkozót, amelynek feladata lenne*

annak eldöntése, hogy az új számítástechnikai jelenségek, produktumok közül mit milyen fogalommal jelöljük meg.

– Talán a meghatározások tisztázása mellett az sem ártana, ha az idegen kifejezések helyett sikerülne magyar megfelelőket találni. De kérem, próbálja meg a lehetőleg: mondja el szóban, hogyan kell elképzelnünk egy interaktív média terméket?

– Ezt az *ABCD Interaktív Magazin* példáján tudnám bemutatni, amelynek a próbaszáma már elkészült, és az év októberétől rendszeresen, negyedévente jelenik majd meg. Az IDG kiadásában napvilágot látó elektronikus folyóirat Magyarországon ma még egyedülálló. Magazinunknak – mint minden rendes periodikumnak – különböző rovatai vannak, de közülük most csak egyet, a Budapesti Képeslapot emelném ki. Ha a felhasználó a képernyőn felkínált rovatok közül erre kattint rá az egérrel, megjelenik egy régi képeslap mása a Váci utcáról (helyesebben a Váci utcáról) 1902-ből. *Török András* aktív képeslapján ha a mai Vörösmarty-szobor helyére kattintunk rá, egy kis keretben megjelenik a műre vonatkozó szöveg. Ebből többek között megtudhatjuk, hogy *Telcs Ede* alkotását 1906-ban közadakozásból állították, és hogy a legmeghatóbb adományt, egy idős munkácsi koldusasszony egyetlen pénzeszközét eredeti mivoltában építették be a szoborba. Ha eleget néztük a szobrot, sétára is indulhatunk – de már a mai környezetben. Talán ebből a pár szóból is érzékelhető, hogy itt sokkal többről van szó, mint hogy kép, hang és szöveg együtt van a számítógépben. Az interaktív magazin főként és elsősorban nem technikai bravúrokat felvonultató bűvészkedés, hanem egy kísérleti műhely, amely a múlt és jelen összefonódását legalább olyan döbbenetes erővel érzékelteti, mint ahogy elgondolkodtat arról, hogy lehet egy állóképet mozgóképpel értelmezni...

– Különleges élményt nyújt a „*Mozi*” is; amely *Chaplin*, *Buster Keaton*, *Dziga Vertov* és *Antonioni* filmjeiből vett rövid részletek segítségével különböző nézőpontból mutatja be az ember és a technika viszonyát. Értő kézzel válogatta a szemelvényeket *Komár Erzsébet* filmtörténész, a *Filmintézet* munkatársa, aki *Chaplin*ről mondja a magazinba: ha Őt nézzük, szabadságra megy a szolgálatban lévő éniünk. Számomra ez is azt bizonyítja, hogy az Ön által szerkesztett magazinból nem az az embertől elrugaszkodott gép- és program-mániás szakbarbár tekint a felhasználóra, akinek szeretik a számítógépet nem igazán kedvelők láttatni a fejlesztőket, sőt ellenkezőleg. Az előbb elmondottak alapján az Önök „kezei között” sokkal inkább egy új alkotó, mondhatni művészi eszköznek, mint antihumánus, lélekölő masinának látszik a számítógép. Mégis hogyan határozná meg az interaktív médiával foglalkozókat, e termékek fejlesztőit? Programozók, fejlesztők, alkotók – kik ők?

– Talán mindegyik, és egyik sem igazán. A magam részéről önálló szakmának érzem, és akként is szeretném elfogadtatni ezt a tevékenységet, amelyet – mint minden szakmát – különböző szinteken és eltérő színvonalon lehet gyakorolni. Valószínűleg a minőség, a létrejövő produktum tartalmi és formai megvalósítása dönti el, minek is tekinthetjük ezt az új, a számítógépet nélkülözhetetlen eszközként, de csakis a szellemi mondanivaló kifejezésére szolgáló eszközként kezelő műfajt. Egyelőre maradjunk abban, hogy egy lassan önállóvá váló szakma képviselői készítenek az interaktív média körébe sorolható szellemi terméket.

– Ha ez egy többé-kevésbé egységes szakma, akkor a most létrejött új tagozat a Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülésén belül hogyan találja meg a

helyét? Ha jól értem, az Önök tagozatán belül meghatározó szerep jut a művek alkotóinak, míg az MKKE elsősorban nem az írók érdekeit képviseli.

– Ez az érdekes helyzet több tényezőtől tevődik össze. Interaktív médiával becslésem szerint alig néhány tucat ember foglalkozik ma Magyarországon, de a fejlődés olyan hihetetlenül gyors, hogy igen rövid időn, egy-két éven belül jelentős áttörés várható. Amint szélesebb körben terjednek el a lejátszásra alkalmas multimédia PC-k, komoly piacbővülés lesz nálunk is. A fejlesztőket – akiket talán alkotóknak is nevezhetünk – az előállítókat, a forgalmazókat és a könyvtárosokat maga ez a különleges hordozó kapcsolja össze, és az, hogy közös érdekük a szellemi produktumok eljuttatása a felhasználókhoz.

– *Más publikációs műfaj esetében is van rá eset, hogy közös érdekeik révén szakmai szövetségbe tömörülnek egy adott médium kiadásával, terjesztésével, könyvtári feldolgozásával stb. foglalkozó szakemberek; említhetném példának a folyóiratokat is...*

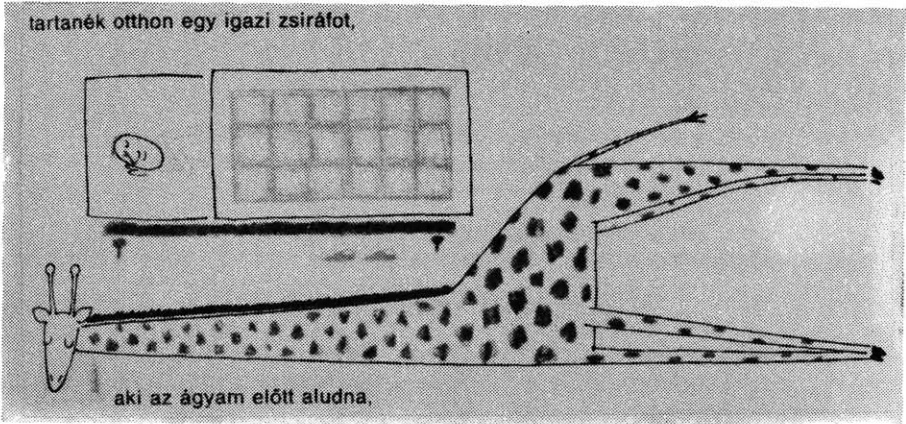
– Ez érdekes. Visszatérve a kérdésre: megvolt a szándék egy multimédia vagy interaktív média szövetség megalakulására. Ehhez kaptunk egy ajánlatot a Kosuth Könyvkiadó, illetve a MKKE igazgatóitól, hogy csatlakozzunk ehhez a kétszáz éves múltú visszatekintő szervezethez. Mi örömmel fogadtuk ezt a felajánlást, hiszen sokéves tapasztalatunkkal, szerteágazó hazai és nemzetközi kapcsolataikkal nagyban segíthetjük első lépéseinket. Egyelőre egy éves „próbaházasságot” kötöttünk; ennyi idő alatt ki kell derülnie, lesz-e közös jövőnk, vagy barátságban elválnak útjaink.

– *Kik lehetnek tagjai a szervezetnek?*

– Tulajdonképpen bárki, aki érdeklődik az interaktív média iránt; elsősorban jogi személyek csatlakozására számítottunk, de máris van szellemi szabadfoglalkozású tagjelöltünk is. A havi tagsági díj fejében minden tag megkapja a hírlevelet, megpróbálunk egy gyors és hatékony belső információáramlást biztosítani. Egymásnak kedvezményes hozzáférést is felajánlunk saját publikációs fórumainkon belül, és nagyon fontos célnak tekintem azt, hogy az Országos Széchényi Könyvtár számára minden elkészült termékből ugyanúgy átadjunk 16 köteleespéldányt, mint ahogy a könyvkiadók is megteszik ezt.

– *Sajnos vannak kivételek... Egyéb céljai a tagozatnak?*

– Értékesítő tevékenységünket a jelenlegi 25%-os ÁFA 10%-ra mérséklésével akarjuk kezdeni. Nem lesz könnyű ezt kiharcolni, de véleményünk szerint joggal tartunk igényt arra, hogy a mi tevékenységünket is a belső tartalom alapján bírálják el, és ily módon is az értékes szellemi termékekhez, a könyvekhez közeledjünk. Többen is szorgalmazták, hogy mielőbb dolgozzuk ki a szakma etikai kódexét, amelynek elvei alapján a tagozat hitelesíthetné a műveket és alkotókat, illetve megvonhatná a támogatását azoktól, akik nem az etikai és minőségi normák szerint próbálnak érvényesülni. A külvilág felé az egyik legnagyobb feladat az interaktív média széleskörű meg- és elismertetése. Nagyon fontosnak tartom továbbá, hogy az állami és az alapítványi támogatás elnyeréséért folytatott küzdelemben a kulturális intézményeket, a könyvtárakat és az iskolákat preferáljuk, hiszen elsősorban itt van helye az interaktív médiónak. Egységes fellépéssel talán sikerül elérni, hogy mihamarabb bővítsék az iskolák, a könyvtárak gépparkját az interaktív média lejátszására alkalmas berendezésekkel, és akkor már nem lesz akadálya annak, hogy meg tudják venni a termékeinket.

Janikovszky Éva: Ha én felnőtt volnék (ill.: Réber László)

– Az oktatásban óriási szerephez juthatnának ezek az adatbázisok... Van arról adata, hogy az Önök első multimédia CD-ROM lemeze, a *Politika – amely Magyarország történelmét dolgozta fel 1944 és 1989 között* – hány iskolába jutott el?

– Nem tudom pontosan, de tartok tőle, hogy alig egy-két példány kerülhetett az iskolákba, holott az a tíz éves kutató- és gyűjtőmunka, amelyet kollégámmal és barátommal, Szakadát Istvánnal a lemezen lévő anyagok összegyűjtésébe fektettünk, mindenképpen nagyobb figyelmet érdemelt volna. Megint csak egy példát: egészen más egy száraz mondatot olvasni mondjuk az ötvenhatot követő évek propagandájáról, mint meghallgatni például Marosán György beszédét, és nézni közben a korabeli filmfelvételt. Az adatbázisnak ugyanakkor nemcsak illusztratív jellege van, hiszen óriási mennyiségű eredeti anyagot is összegyűjtöttünk; éppen ezért én az összeállítás forrásértékét érzem a legfontosabbnak. Ha valaki azt akarja megtudni, ki volt egy adott időszakban a Veszprém megyei pártbizottság első titkára, akkor kronologikus sorrendben felsorolva az összes nevet megtalálja, de összegyűjtheti egy adott személyre vonatkozóan is az adatokat. Ellenpólusként felvittük a lemeze Szabó Miklósnak a 70-es és 80-as években az ún. repülőegyetemen Magyarország politikatörténetéről tartott előadásának vázlatait.

– Ehhez a tudományos értékű összeállításhoz képest meglehetősen nagy ugrás második multimédia CD-jük, a Szerb Antal novella, a Budapesti kalauz marslakók számára alapján készült lemez.

– Látszólag igen, bár a múlt és a jelen szerves illeszkedése, az egyes jelenségek idő- és térbeli egymásba ágyazódása remélem itt is ugyanúgy elgondolkodtatja a felhasználót, mint más munkáinkkal kapcsolatosan. Ha azonban a mondanivaló mellett a technikai megvalósítást nézzük, akkor szinte alig van különbség a két munka között. Hasonló eszközökkel, azonos programokkal készültek, és az is közös bennük, hogy mind a kettőt az *Aula Kiadó* adta ki.

– Tervezik további multimédia CD-k kiadását?

– Természetesen vannak más terveink is, bár a negyedévente megjelenő

ABCD évi 2 Gigabájtnyi terjedelmét színvonalas anyagokkal megtölteni nem lesz kis feladat. Remélem, a könyvtárakból, a könyvtárosoktól is kapunk majd ehhez ötletet, segítséget.

Tószegi Zsuzsanna

A Magyar Könyvszakmai Szövetségről dióhéjban

A Magyar Könyvszakmai Szövetség áldásait sokan élvezik. Információkat kapnak sokan, információikat adhatják le, az MKSZ szolgáltatásait használják, a legkülönbözőbb könyv- és eszközbemutatókon vehetnek részt, Poprády Géza – például – mint az OSZK főigazgatója szólhatott az MKSZ fórumán, Vigadóbeli csúcsrendezvényén a kötelespéldány törvény ill. törvényhiány kapcsán kiadókhöz, kiadói szakemberekhez, reméljük hatásosan, ám az MKSZ mindmáig nem élvezi az ismertségnek, elismertségnek azt a fokát és mennyiségét, ami kijárna neki. Ezért próbálkozunk most azzal, hogy bemutassuk ezt az intézményt, propagáljuk szolgáltatásait. Mert hogy szükség van-e rá, hogy egyáltalán bizonyíthassa létét és – Heideggerrel szólva – szükségszerű ígylétét, ahhoz először is meg kellene ismerkedni vele.

Nos, a Magyar Könyvszakmai Szövetség 1993. január 29-én jött létre, azzal a céllal, hogy átfogja a könyvszakma teljes vertikumát, hogy átsegítse a könyvvilágot azokon a nehézségeken, buktatókon, amelyeket a rendszerváltás a könyvszakma számára szükségszerűen jelentett. Az MKSZ elnöke, *dr. Balázs András* professzor többeknek és sokszor elmagyarázta – többek közt e sorok írójának is –, hogy van ugyan szakmai, érdekvédelmi szervezete a könyvkiadóknak, -terjesztőknek, nyomdáknak, könyvtárosoknak stb. is bősséggel, olyan szerv azonban, amely az egészet átfogná, amely nem ezt vagy azt a szakterületet képviselné, hanem épp ellenkezőleg az összességet próbálná képviselni, saját kebelén belül igyekezne az ellentéteket, szükségszerű és sokszor termékeny konfliktusokat „kihordani”, meg- és átbeszélteni, nos, ilyen nincsen, ill. nem volt, ameddig az MKSZ nem jött létre. Az indulás gyönyörűen sikerült. Első intrádára több mint huszan jelentkeztek, ők az alapító atyák, köztük olyan cégekkel, mint az Országos Széchényi Könyvtár Könyvtártudományi és Módszertani Központja, az Országos Műszaki Könyvtár, az Interbright, az Oxford University Press, a KLTE Egyetemi és Nemzeti Könyvtár, a Kner Nyomda Rt., a Litea könyvesbolt, a Magyar Nemzeti Galéria, a Kaposvári Megyei és Városi Könyvtár stb.

Azóta a tagok száma több mint ötszörösére nőtt. Nem azért, mert illik belépni, hanem mert – minden jel arra mutat – jó, megéri belépni. Sorolhatnánk hosszasan a kiadókat, a nyomdákat, a terjesztőket, a könyvesboltokat, a könyvinformációs intézményeket, az ágazati könyvszakmai szervezeteket hosszasan, ám mi – érthető önzésből – csak a könyvtáros tagokat sorolnánk fel: Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai és Tanárképző Főiskola Könyvtára, BKE Központi Könyvtára, Budapesti Tanítóképző Főiskola Könyvtára, ELTE BTK Angol Tanszék

Könyvtára, Jugoszláviai Magyar Művelődési Társaság Szakkönyvtára (Újvidék), KLTE Egyetemi és Nemzeti Könyvtár, MTI Szakkönyvtára, MTA Lukács Archivum Könyvtára, MTA Talajtani és Agrokémiai Kutató Intézet Könyvtára, Kaposvári Megyei és Városi Könyvtár, Országos Idegennyelvű Könyvtár (a volt Gorkij Könyvtár), Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtár, Országos Széchényi Könyvtár, OSZK Könyvtártudományi és Módszertani Központ, Pannon Agrártudományi Egyetem Központi Könyvtára, Balatonfüredi Városi Könyvtár, Győri Városi Könyvtár, Sárospataki Városi Könyvtár, Videoton Holding Ipari P.V. Műszaki Könyvtár stb.

A MKSZ persze nemcsak összehozza, tömöríti a könyvszakma valamennyi résztvevőjét, hanem arra is törekszik, hogy ezek állandó, szinte hermeneutikai dialógusban álljanak egymással. Átfogja az ellentéteket. Talán elég példának annyi, hogy Püski csakúgy MKSZ-tag, mint – mondjuk – a Danubius Kódex Kiadó. De nemcsak ideológiai ellentéteket ível át az MKSZ, hanem méretbeli differenciákat is. A legnagyobbak csakúgy odaülnek asztalához, mint a legkisebbek. Könyvtárak esetében csakúgy ez a helyzet, mint a kiadóknál vagy nyomdákknál. Ebből is következik, hogy az MKSZ nemcsak érdek- és szakmai képviselői szerv, hanem fórum is. Sőt! Talán elsősorban az. Olyan fórum, ahol – egyetlenként a jelenlegi hazai mezőnyben – a könyvszakma minden résztvevője szervezett keretek közt találkozhat, eszmét és stratégiát cserélhet. Az MKSZ átfogóbb, tágasabb valami, mint a szakmai érdekképviselői szervek, mint az MKKE, a különböző kamarák, mint az MKE vagy a nyomdászok megfelelő szervezetei. Az elnök, dr. Balázs András professzor kitűnő példával élt ennek illusztrálására: a terjesztők közül, mondjuk a Kellő és a Books in Print nem igazán kedvelik egymást, ám nem egymással kell szembesülniük az MKSZ-en belül, hanem a különböző kiadókkal, könyvtárakkal, nyomdákkal, terjesztőkkel. A dialógus máris más koordinátában jön létre, más mezőnyben, más erőterben zajlik.

A cinegekirály (ill.: Csala Károly)

A fórum biztosítása persze elsősorban – bár nem kizárólag – rendezvényeket jelent. De bizottságokat is. Legutóbb például létrejött az MKSZ Etikai Bizottsága, amely szuverénül ítélni lehet a tagok etikai viselkedéséről (elnöke az OSZK főosztályvezetője, *Berke Barnabásné*), de állásfoglalásai hathatnak (és természetesen hatnak) a kívülállókra is, akikre mondjuk „panasz” van. A Sajtótanács elnevezésű bizottság pedig olyan fórumokat bír teremteni, mint a tévé A szellem napvilága vagy egyéb rovatai. Ezek a lehetőségek nyitva állnak – az MKSZ-en keresztül mindenkinek.

Az MKSZ vezetése persze tisztában van azzal, hogy nem elég keretet teremteni, nem elég fórumot biztosítani ahhoz, hogy az intézmény megfelelően ideájának (a szó platóni értelmezésében), elsősorban arra van szükség, hogy szolgáltatásai széles körével vonzza, érdekeltté tegye tagjait is, a kívülállókat is a részvételben. Ezeknek a szolgáltatásoknak a száma nem csekély. Csak a legfontosabbakat próbáljuk felvillantani. Mindenekelőtt működik (1993. decemberétől) a Bemutatóterem. Itt több mint 50 kiadó állítja ki legfrissebb termékeit, teszi lehetővé a róluk való információszerzést és persze azt is, hogy a kiadványok megrendelhetők, a könyves folyamatokban elmeríthetők legyenek. A Bemutatóteremhez kapcsolódik az értékesítés, amely működik helyben is, de közvetítő munkálatokat is ellát. Mondanom sem kell, hogy a szokásosnál jóval kisebb árrés fejében.

Utoljára hagytuk, talán a dolog pikantériája, talán a 3K e számának más cikkei okán az MKSZ CD-ROM-programját. Mint ismeretes, a multimédiák világa „határainkon áll”. Ezúttal nem arról van szó, hogy külföldi CD-ROM cégek kínálatát honosítsuk. Az MKSZ arra törekszik, hogy a hazai könyvtárak CD-ROM-ra kívánczozó gyűjtemény- és állományeggyütteseit vétesse fel CD-ROM-ra. Így, hogy csak két ínycsiklandó példát mondjunk, CD-ROM-ra kerül az Országos Idegennyelvű Könyvtár világviszonylatban is páratlan műfordítás-dokumentációja, világirodalmi arcképcsarnoka, majd zenei gyűjteményének arra érdemes szelete.

Dicsértük, talán túl is dicsértük az MKSZ-t, de hát úgy tűnik, életképes, hasznos és sokmindent előmozdító intézményről van szó. Ténykedésének alapfeltétele, hogy valóban be- és átfoghassa a könyves világot. Hogy tagjai közt üdvözölhesse – ezúttal csak róluk essék szó – a könyvtárak, könyvtári szervezetek minél nagyobb tömegét. Már csak azért is, mert – úgy tűnik – ezidő szerint az MKSZ a legadekvátabb szerve a magyar könyvexportnak is. Annak, hogy a magyar könyv, a magyar kiadók, nyomdák, terjesztők stb. produktumai eljussanak a világ legkülönbözőbb, határon túli magyar és határon túli nem magyar közösségekhez, vásárlókhöz is.

Az MKSZ-ről szóló információkhoz e kis írás csak bevezető kíván lenni. A továbbiakról lapunk hasábjain is értesülhet majd az olvasó, de az MKSZ hírei rendszeresen megjelennek másutt is. Érdemes figyelni rájuk. (Az MKSZ címe és telefonszáma: Bp. Roosevelt tér 7/8, II. 242/1. 132-8508/171, 172.)

Nem független az eddigiektől, mégis más jellegű, hogy a Bemutatóterem egyúttal állandó információs forrás, tájékoztató bázis is. Telefonon azonnal szolgáltatja a kiadással, terjesztéssel, megjelenéssel, árral stb. kapcsolatos kérdésekre a választ, méghozzá a pontos, naprakész és mindenkor hiteles választ.

További szolgáltatás az egyetemek és főiskolák számára szóló állománybe-

szerezési segítség. A hallgatói könyvtárak, jegyzet- és tankönyvboltok számára az MKSZ beszerez mindenféle – bármily kiadótól származó – művet, szakkönyvet, könyvcsomagot.

Az MKSZ persze technikákat is „árul”. Jelenleg a legfontosabb, hogy könyvcsomagolási technikákat mutat be, olyan pántoló- és egyéb gépeket, amelyek segítségével könyvtárak is, kiadók is, nyomdák is, terjesztők is maximálisan optimalizálhatják szállítási rendszereiket. Távlatosabb, talán nagyobb jelentőségű is, hogy az MKSZ két nagyobb rendszerterven is dolgozik. Az egyik a vonalkódos szisztémával kapcsolatos. Mint köztudott, hazánkban (könyvtárakban, könyvesboltokban stb.) többféle vonalkódos szisztéma eluralkodása a jellemző. Nos, az MKSZ ezek egységesítésére, optimalizálására dolgozott ki tervet, célja az, hogy kompatibilissé tegye az országos vonalkódos szisztémát. Ennek előnyei beláthatatlanok. Persze együtt kell (kéne) működni az MKSZ-szel.

Vajda Kornél

Illusztrációk a magyar gyermekkönyvekben az utóbbi három évtizedben

Az olvasó számára több élményt jelent egy mű, egy olvasmány, ha nemcsak esztétikailag szép, hanem képileg is jól megformált könyv kerül a kezébe. A szakirodalom megállapítása szerint képzőművészeti értelemben illusztráció nélkül nem létezhet művészi könyv, azért, mert „az ember esztétikai érzéke és ízlése, művészet iránti vonzódása követeli a könyvben a képet, az illusztrációt”. Különösen fontos az illusztráció alkalmazása és milyensége a gyermekkönyvekben, a gyermekirodalomban, hisz a legtöbb gyermeket éppen a képes- és mesekönyvekből érik az első benyomások. Nagyon fontosnak tartom e tekintetben *Walter Scherf* nézeteit, aki szerint a gyermekkönyveket különleges követelményeknek eleget téve kell illusztrálni. Minél kisebb a gyermek, annál inkább a képek olvashatósága a fontos, amin azt értjük, hogy a még iskolába nem járó gyermek is képes legyen megérteni a képet, a szöveg ismerete nélkül. A már olvasni tudók esetében pedig az a kíváncsi, hogy az illusztrátor az elbeszélés egymásutánjából sok elemet absztraháljon, és extrém esetben az indián képíráshoz hasonlóan egymásutániságban vagy egymásmellettségben ábrázolja azokat. A művész a legegyszerűbb és félreérthetetlen olvashatóságot a filmszerű képsorokkal érheti el.

Walter Scherf mellett *Frantisek Holesovszky* foglalkozott jelentős mértékben a gyermekkönyvek illusztrációival, aki nagyon fontosnak tartja, hogy az illusztráció az esztétikai nevelést segítse, ugyanis a jó illusztrációnak az a célja, hogy a kiváló művészek által készített illusztrációkon keresztül a gyerekek a művészet legjavával ismerkedjenek meg, s ezzel elindítsák esztétikai fejlődésüket.

Magyarországon az 1960-as évektől kezdve jelentek meg olyan gyermekkönyvek, amelyeknek képei nemcsak a szöveg befogadását segítették, de esztétikailag szépen megformált, képileg jól megkomponált illusztrációk voltak. (Ez természetesen túlzás, hazánkban már a 19. századtól szebbnél szebb gyermekkönyv-illusztrációk jelentek meg – A szerk.) Ennek természetesen az az oka, hogy a '60-as

SZEMBESZÉL.

Hogyha
fúj
a
szembeszél,
okos
ember
nem beszél!
Lélekdzik az orrán át.
Nagy hidegben,
ősz-esőben
így
játssza ki
a náthát!

Tamkó Sirató Károly: Szélkiáltó
(ill.: Kass János)

években a legjelentősebb festők és grafikusok szívesen vállalkoztak a gyermekkönyvek illusztrálására is. Elsőként *Hincz Gyula* (1904–1986) vállalkozott gyermekkönyvek illusztrálására, ő teremtette meg az új gyermekkönyv-illusztrációt. Rajzaiban leszállt a gyerekekhez, így emelvén fel őket a rajz gyermeknyelvére, amely semmiképpen sem a vonalak gügyögése, hanem új szólam, amelyet csak ők értenek, éreznek. Rádöbbsent, hogy a korszerű gyermekrajz a közönségnevelés nagy lehetősége. Ő illusztrálta – többek között – *Weöres Sándor*: Ha a világ rigó lenne és *Bóbita* c. műveit, valamint *Nemes Nagy Ágnes*: Mennyi minden c. kötetét. Sajnálatos, hogy nem megoldható a színes illusztrációk közlése, ezért megpróbálom röviden összefoglalni a Nemes Nagy Ágnes kötetben szereplő képek jellemzőit: csodaszép rajzok ezek, amelyeket színbeli gazdagság, kifogyhatatlan árnyalati érzékenység jellemez. A tudatos művészet eszközeivel jeleníti meg a gyermeki képzelet stílusjegyeit. Modorosság nélkül tudja ábrázolni a gyermeki képzelet szépségeszményeit.

Hincz munkásságával egyidőben más művész-illusztrátorok is készítettek gyermekkönyv-illusztrációkat, közülük néhányat szeretnék kiemelni, így *Reich Károlyt* (1922–1988), aki lírai hangvételű játékos stílusával az életöröm, a szépség hirdetője. Ő olyasvalamit nyújt, amit a kortárs művészetben kevesen, a fenntartások és kiszámított hatás keresés nélküli gyermeki tisztaságot. Illusztrációi rokonzenvet ébresztenek nemcsak a gyermek, de a felnőtt olvasóban is, hatásuk alól senki nem tudja kivonni magát. Rajzai akár színesek, akár fekete-fehérek, a

könyv megszerettetésének nélkülözhetetlen eszközei, melyek a tartalom átéléséből születnek.

Würtz Ádám (1927–1994) alkotótevékenységében is fontos tényező a könyvillusztrálás. Életpályáján meghatározó az illusztrálás, mely játékos szellemű, derús hangvételű. A gyermekmesék és ifjúsági regények szellemes illusztrációjával kezdődik el ez a magyar könyvkiadásban eddig szokatlan hangvétel, mely a groteszkből átcsap a halálosan komolyba, de abból is kitér, hol gúnyoros, hol varázslatos tájakra. Ez először a Dickens-regények illusztrálásakor fedezhető fel. Illusztrációit folklór-motívumok jellemzik: a telt arcú nap, a suta profilok, a regényes pandúr- és betyárfigurák komikus fegyvereikkel, a virágképző gyümölcsöket termő fák, a tulipános fű, a peckes járású pásztorok, a mézeskalács-huszárok. Illusztrációi közül egyet mutatunk be.

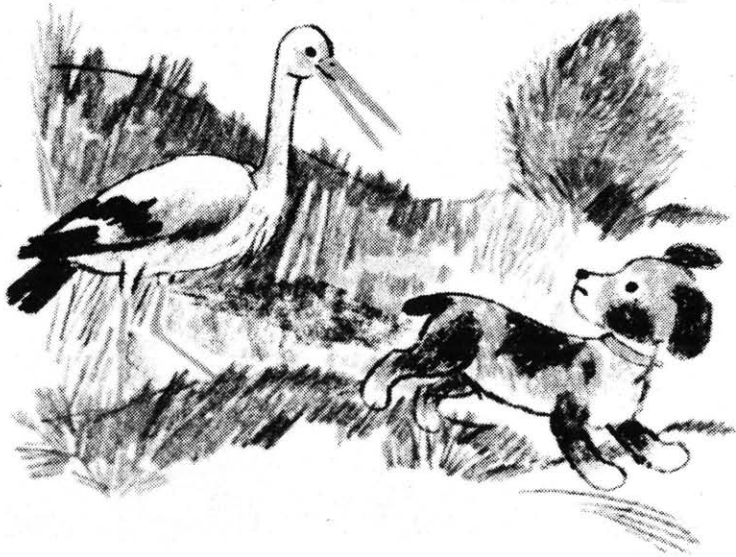
Kass János (1927) *Juhász Ferenc* szerint „a század képzőművészetileg is szét-töredezett világát, a lázas, cserepekre hullott létet akarja ő is, mint annyi más társa egynek látni, derűsnek és hasznosnak, harmonikusnak. Hordoz magában valamit a latin harmóniából, valami idillikusat és békességeset, napfényes szőlők és könnyű, széljárta ligetek termékeny csendjét, amelyből egy magas furulyázó fiú lép előnk, szelíd nyáj hőmpölyög.”

Már a '60-as években feltűnt *Madách Imre: Mózes és Az ember tragédiája* c. műveihez készített illusztrációival. Ezek a grafikák hozták meg számára a hírnevet. Ezután hamarosan vállalkozott gyermekkönyvek illusztrálására is. A gyermekeknek készült illusztrációk vidámak, hangulatosak, könnyed stílusúak, jól kiegészítik a műveket, amelyekhez készültek. *Tamkó Sirató Károly* Szélikialtó c. verseskötetéhez készült rajzai hasonlítanak a gyermekrajzokra, s vidám színeket alkalmaz.

Kissé más stílusú a Kossuth Kiadó gondozásában 1992-ben megjelentetett *Magyar hősök és királyok* c. kötet. Táblarajzokat találunk az egyes személyekről szóló történetek előtt, amelyek fekete-fehér vonalas rajzok, némi piros tónussal élénkítve. Címlapja azonban színes, figyelemfelkeltő, mindenképpen arra törekszik, hogy a gyerekek levegyék a könyvet a polcra.

A magyar képzőművészet – és természetesen a gyermekkönyv-illusztráció – egyik legérdekesebb és legkiemelkedőbb alakja *Réber László* (1920). Ahhoz a grafikus nemzedékhez tartozik, amelyik az utóbbi 30 évben nagy érdemeket szerzett az ízlésnevelés terén, mert az édeskés, gügyögős, leereszkedő, s nemritkán giccses gyermekkönyvek világát egy művészileg értékes, természetesebb látványvilágba próbálta fordítani. Szinte megkülönböztetett helye van az illusztrátorok között, hisz már az óvodáskorú kisgyermek is felismeri rajzait. Képei lényegretörően egyszerűek és tiszták, világos szerkezetűek, harmonikusak. Később felfedezi az ember, hogy képei egyszerűségük mellett milyen gazdagok, s a legérzelmesebb, legmeghatóbb képekben is finom humor húzódik meg. A hatvanas évektől illusztrátorból társszerzővé lépett elő. *Janikovszky Évával* közösen olyan könyveket kezdtek megálmodni, melyek a legkisebbeknek mutatják be a körülöttük lévő világot. A *Ha én felnőtt volnék, Te is tudod?* c. műveket sok nyelvre lefordították. E művekben az illusztráció már valójában egy különálló formanyelv egyik eleme.

A '80-as évek elején új illusztrátor-nemzedék jelent meg a magyar gyermekirodalomban. E csoportnak egyik kiemelkedő egyénisége *Gaál Éva*, aki mesés és

Tasnádi Kubacska András: Ali csacsi és a többiek
(ill.: Reich Károly)

ismeretterjesztő gyermekkönyveket egyaránt illusztrált. Véleménye szerint a könyvillusztrátornak rá kell éreznie arra, hogy mi az író mondanivalója, és alkalmazkodnia kell ahhoz. Ezért nem rajzolhat olyan szabadon, mintha csak a maga örömeire tenné. Gaál Éva szívesen használ munkáihoz különféle anyagokat, különféle technikákat is. Illusztrációi színes ceruzával, akvarellfestékkel, esetleg zsírkrétával, színes tussal és temperával egyaránt készülnek. 1989-ben elnyerte az év gyermekkönyve díjat a *Szép magyar könyv* pályázaton Csukás István: *Vackor szétnéz Budapesten* című műve illusztrációjával. A könyv Budapest legszebb műemlékeit mutatja be, azzal a céllal, hogy számunkra is vonzóvá váljanak ezek az épületek. Bemutatja a Vár egyes épületeit, a Mátyás-templomot, néhány ismert épületet, emellett a Parlamentet, az Operaházat, vagy a Hősök terét is. Valóság-hű ábrázolásra törekedett, s illusztrációit szép, nem harsány színekkel, rétegesen festett, így a színek áttűnnek egymáson, a képen színről-színre épülnek.

Ugyanezt a technikát alkalmazza *Balázs Árpád* Csontfurulya, madársíp című művében is, amely a hangszerek világát mutatja be, 10 éves gyermekeknek érthető formában.

A jelenleg is alkotó gyermekkönyv-illusztrátorok közül *Irsa Katalin*, *Deák Ferenc*, *Elek Livia*, *Keresztes Dóra* és *Sinkó Veronika* illusztrációit tartom említésre méltónak. Valamennyi művész munkájának bemutatására azonban nincs mód, így kiválasztottam közülük kettőt, akik a gyerekek körében is közkedveltek: Sinkó Vera illusztrációi, melyek *A boldogasszony papucsja* c. könyvhöz készültek. Színesek, hangulatosak, s régies stílusúak, s jól alkalmazkodnak a mű tartalmához. A mű alcíme: *Nevek és legendák*. A könyvben néhány ismert, és sokszor használt utónévhez kapcsolódó legendát gyűjtöttek össze, a név jeles képviselő-

jéről, így Szűz Máriáról, Szent Balázsról, Szent Erzsébetről, Szent Margitról. Sinkó Vera rajzai nemcsak hangulatossá teszik a kötetet, de segítik annak megértését is.

Végül Irsa Katalin illusztrációiról néhány szót. A bemutatott akvarell-szerű rajzok *Zelk Zoltán*: Három morzsa meg egy fél c. verseskötetét díszítik. A könyv formailag jól szerkesztett, a képek jól alkalmazkodnak a versekhez, s tartalmilag is összehangolt a szöveg és illusztráció (Nyár és tél közt).

Rövid áttekintésünk azt látszik igazolni, hogy a magyar gyermekkönyvek esztétikailag szép, a gyermekek számára érthető és kedvelt könyvek. Képanyaguk jó irányba befolyásolja az esztétikai nevelést. Természetesen különösebb fáradság nélkül összeválogathattunk volna egy csokorra valót azokból a művekből is, melyek illusztrációi nem nyerték meg az olvasó tetszését. Úgy gondoltuk azonban, hogy elsősorban a számunkra kedves könyveket kell most megmutatnunk. Sajnálatos, hogy a szereplő illusztrációkat nem tudjuk színesben bemutatni, azonban ennek technikai akadályai vannak. Fontosnak tartjuk azonban, hogy az eredeti illusztrációk közül néhányal megismerkedhessenek, mert különben nem érzékelhető az a tendencia, amely az utóbbi években kialakult a magyar gyermekkönyv-kiadásban.

Dr. Kovács Mária

Néma tulipán (ill.: Deák Ferenc)

Tüvé tette a szobát
egész áldott este,
sírt a kislány, de a tüt
hiába kereste.

Elkészült az Oracle alapú könyvtári rendszer

ORACLE LIBRARIES

Kinek, mihez ajánljuk?

- könyvtáraknak, dokumentációs központoknak, közgyűjtemények kezelőinek
- kisméretű adatállománytól a többmillió kötetes könyvtárig
- szöveges dokumentumok, kép, videó és hanganyagok felvitelére, tárolására, sokszempontú visszakeresésére

Miért ezt ajánljuk?

- valamennyi könyvtári és információkezelő funkciót ellátó integrált rendszer
- multimédia és teljeskörű periféria kezelés (CD-ROM, videó, optikai lemez)
- hálózatos működés, osztott adatbáziskezelés
- Oracle - a világon és Magyarországon is a legelterjedtebb adatbáziskezelő rendszer
- negyedik generációs fejlesztő környezet
- hardver független, PC-s konfigurációtól a nagylemezes konfigurációig szinte valamennyi létező hardveren működtethető (PC hálózatok, SUN, DEC, IBM RS 6000 stb.)

Aki ezt választotta - a másfélszáz külföldi referencia mellett:

- Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem Központi Könyvtára
- MTA Világgazdasági Kutatóintézet Könyvtára

A rendszer paramétrezhető könyvtára igényei szerint.